

Asia: VN/20468/2024

Yksityisen kopioinnin hyvityksen uudistaminen - Selvityshenkilön kysely

Hyvitysvollisuuden piiriin kuuluvat teokset ja muut suojan kohteet

Kysymys 1: Mitä teoksia ja muita suojan kohteita hyvitysvollisuuden tulisi koskea, kun otetaan huomioon tietoyhteiskuntadirektiivin 2 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännökset?

Linkki direktiiviin: [Direktiivi - 2001/29 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Laki edellyttää, että hyvitysvollisuus koskee kaikkea oikeudenhaltijoille vähäistä suurempaa haittaa aiheuttavaa yksityistä kopiointia. Vollisuutta ei voi kategorisesti rajata teoslajeittain muulla kuin haitan vähäisyysperusteella.

Viime vuosina trendinomaista on ollut graafisten teosten, erityisesti tietokirjallisuuden yksityisen kopioinnin kasvu, minkä vuoksi haittaa ei tämän teoslajin osalta enää lähtökohtaisesti voida pitää vähäisenä.

Hyvitysvollisuuden piiriin kuuluva kopiointi

Kysymys 2: Minkälainen kopiointi yksityiseen käyttöön kuuluu mielestänne hyvitysvollisuuden piiriin ts. minkäläisten aineistojen kopiointi ja minkäläistä tekniikkaa käyttäen?

- analoginen – analoginen, esim. painetun aineiston valokopiointi
- analoginen – digitaalinen, esim. painetun aineiston skannaus
- digitaalinen-analoginen, esim. sähköisesti tallennetun aineiston tulostaminen paperille
- digitaalinen – digitaalinen, esim. tietoverkossa olevan aineiston tallentaminen puhelimen muistikortille tai pilvipalveluun

Kaikkien mainittujen kopioinnin muotojen on kuuluttava hyvitysvollisuuden piiriin. Laki ei mahdollista rajaamista tässä esitetyn kaltaisilla teknisillä perusteilla, vaan hyvityksen ulkopuolelle voidaan rajata vain kopiointi, josta oikeudenhaltijoille aiheutuva haitta jää vähäiseksi.

Hyvityksen toteuttamistapa

Kysymys 3: Jos hyvitys toteutetaan tallennusalustamalla, niin mitkä laitteet, tallennusalustat ja palvelut tulisi sisällyttää hyvitysmaksun piiriin (esim. älypuhelin, tietokone, monitoimilaite, tallentava digisovitin, ulkoinen kiintolevy, muistitikku, ulkoinen tallennuspalvelu, tallennettava CD tai DVD, MP3-soitin)?

Tulisiko maksun koskea kaikkia laitteita, tallennusalustoja tai palveluita vai voitaisiinko jotain niistä sulkea maksun ulkopuolelle yleisesti tai joissain tapauksissa? Millä perusteella (ks. jäljempänä maksun suuruuteen vaikuttavista tekijöistä)?

Laite- tai palvelutyyppinä voidaan sulkea pois ainoastaan niissä tapauksissa, kun yksityisestä kopioinnista aiheutuvan haitan osoitetaan jäävän koko laite- tai palvelutyyppin osalta vähäiseksi. Mikäli tallennusalustamalli otetaan käyttöön, sen tulee koskea kaikkia tallennusalustoja.

Kysymys 4: Olisiko tallennusalustamallin sijasta tai ohessa mahdollista periä hyvitysmaksua niiltä yksityishenkilöiltä, joilla on Suomessa laajakaista tai mobiililaajakaista (jäljempänä nettiliittymämalli), koska internetin kautta puhelimeen, tabletille, tietokoneeseen ja pilvipalveluun tehtävä kopiointi edellyttää jonkinlaista liittymää?

Onko nettiliittymämallilla mahdollista kerätä hyvitysmaksua kattavasti niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöön? Jos ei, mainitse esimerkkejä pois jäävistä tilanteista.

Nettiliittymämallissa on sama ongelma kuin jäljempänä tallennusalustamallin yhteydessä käsiteltävissä yritystoimintaan käytettävissä laitteissa, joita yrityksen palveluksessa olevalla henkilöllä on mahdollisuus käyttää myös yksityiseen kopiointiin. On oletettavaa, että merkittävä osa yksityisestä kopioinnista tapahtuu yrityskäytössä olevien nettiliittymien kautta. Kohdentuminen oikeille maksajille on nettiliittymämallissa samalla tavalla haasteellista kuin tallennusalustamallissakin.

Nettiliittymämallissa ei myöskään pystytä ottamaan huomioon internetin ulkopuolella tapahtuvaa, esimerkiksi analogisesta muodosta analogiseen muotoon tapahtuvaa yksityistä kopiointia.

Kysymys 5: Miten varojen kerääminen tulisi järjestää muissa kuin tallennusalustamallissa tai nettiliittymämallissa niin, että varat voitaisiin viime kädessä kerätä vain niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöönsä?

Budjettirahoitusmallilla on selviä etuja verrattuna kaikkiin malleihin, joilla maksua pyritään kohdentamaan tarkemmin toteutuneen käytön perusteella. Jokaisella on Suomessa lain perusteella oikeus tehdä yksityisiä kopioita, eli niiden joukkoon, jotka voivat valmistaa niitä yksityiseen käyttöön, kuuluvat kaikki yksityishenkilöt Suomessa. Yksityishenkilöihin kohdistuva verotus on siten selkeä ja oikeudenmukainen rahoitus pohja yksityisen kopioinnin hyvitykselle. Myös budjettirahoitusmalli on toteutettava verotuksessa ratkaisuin, jotka täyttävät EU-oikeuden vaatimukset.

Maksun kerääminen ja maksun kohdentuminen

Kysymys 6: Tulisiko maksuvelvollisuus tallennusalustamallissa kohdentaa kaikkiin laitteiden ja tallennusalustojen valmistajiin, maahantuojiin sekä toissijaisesti jälleenmyyjiin sekä palveluiden tarjoajiin, jotka myyvät tuotteita tai palveluita, joiden loppukäyttäjä voi olla yksityishenkilö?

Kyllä.

Kysymys 7: Kenen tulisi nettiliittymämallissa olla ensisijaisesti maksuvelvollinen ja periä maksua liittymien haltijoilta? Tulisiko maksua periä kaikista yksityishenkilöiden nettiliittymistä vai tulisiko maksun

perimiseen tehdä rajauksia nettiliittymän nopeuden tai liittymän haltijan iän perusteella?

Jos tällaista maksua perittäisiin, tulisiko sitä periä vuosittain vai jollakin muulla aikavälillä?

Tällaisen maksun tulisi periaatteessa koskea yhtäläisesti kaikkia liittymänhaltijoita. Kuten edellä jo todettu, ongelmallinen rajaus koskee liittymiä, jotka ovat pääsääntöisesti yrityskäytössä, mutta joita käytetään myös yksityiseen kopiointiin.

Kysymys 8: Jos hyvitys maksettaisiin budjettivaroista tai erillisestä rahastosta, minkä tahon tulisi huolehtia maksun keräämisestä?

Medialiitolla ei ole kantaa viranomaisen valintaan tai siihen, mihin varat valtion kirjanpidossa allokoidaan.

Maksun määräytyminen ja maksun suuruuteen vaikuttavat tekijät

Kysymys 9: Tulisiko maksun tason lähtökohtaisesti määräytyä tallennuskapasiteetin perusteella vai jollain muulla perusteella vai näiden yhdistelmänä?

Jos katsotte, että tallennuskapasiteetin sijasta tai ohessa olisi sovellettava muita määräytymisperusteita, niin mitä nämä perusteet olisivat ja millä perusteella niitä tulisi soveltaa?

Tallennuskapasiteetin ohella tulisi huomioida hankittavissa oleva tutkimustieto eri laitteiden ja alustojen tyypillisistä käyttötavoista ja -volyymeista yksityisessä kopiointissa. Niissä laitteissa, joita käytetään useammin yksityiseen kopiointiin, voi olla kohtuullista olla suurempi maksu suhteessa tallennuskapasiteettiin kuin laitteissa, joilla yksityinen kopiointi on harvinaista.

Kysymys 10: Millä tavalla laitteiden monikäyttöisyyden ja tallennuslaitteiden ja tallentamiseen käytettävien välineiden rajan hämärtyminen tulisi ottaa huomioon hyvitysmaksullisia laitteita ja alustoja sekä palveluita määriteltäessä ja / tai maksun suuruutta määrättäessä?

Tutkimustiedon tarve kasvaa. On oletettavaa, että yksityinen kopiointi on viime aikoina lisääntynyt nimenomaan mobiililaitteissa, jotka ovat monikäyttöisiä ja joista osa on myös pääasiassa yrityskäytössä.

Kysymys 11: Millä tavalla teknisten toimenpiteiden käyttäminen tulisi ottaa huomioon?

Teknisten toimenpiteiden käyttämistä tai käyttämättä jättämistä ei ole perusteltua huomioida tutkimustiedossa lainkaan. Vaikka hyvitysmaksuvelvollisuus koskeekin ainoastaan laillista kopiointia, oikeudenhaltijoita ei tule jättää kokonaan korvauksetta myöskään tilanteissa, joissa tekninen toimenpide ei ole riittänyt estämään kopiointia tai kyseessä kulloinkin olevaa kopiointin muotoa, tai yksityishenkilöt esimerkiksi tahattomasti tekevät yksityisiä kopioita materiaalista, jonka kopiointi on pyritty estämään teknisin toimenpitein ja joka ei siten olisi ollut laillisen yksityisen kopiointin piirissä. Hyvitysmaksuvelvollisuudella ei tällöinkään saa olla vaikutusta oikeudenhaltijan mahdollisuuksiin yrittää puuttua laittomaan kopiointiin kulloinkin käytettävissään olevin teknisin keinoin.

Kysymys 12: Millä tavalla maksun suuruuden tulisi määräytyä nettiliittymämallissa?

Kysymykseen vastaaminen vaatisi lisää tutkimustietoa. On mahdollista, että esimerkiksi suuret datasiirtovolyymit korreloivat suuren yksityisen kopiointin volyymin kanssa, mutta tästä ei liene

toistaiseksi olemassa selvää näyttöä. Muun tiedon puuttuessa tällaisessa mallissa tulisi lähtökohdaksi ottaa samansuuruinen kaikkia liittymiä koskeva maksu.

Kysymys 13: Missä tilanteissa haitan voitaisiin katsoa vahingon olevan vähäinen ja millä perusteella? Olisiko määriteltävä tällaisen vahingon kynnsarvo, ja jos olisi, niin mikä se voisi olla?

Tähänkin kysymykseen vastaamiseen tarvitaan lisää tutkimustietoa, mutta oikeudenhaltijoiden kannalta kohtuullinen kynnsarvo lienee sen perusteella määritettävissä. Yksistään se, että jonkin teoslain kopiointi hajaantuu useaan eri laitteeseen tai käyttötapaan, ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että kynnsarvon tarkastelu laite- tai käyttötapakohtaisesti aiheuttaa koko teoslajin jäävän hyvitysmaksuvelvollisuuden ulkopuolelle silloinkin, kun yksityisestä kopioinnista teoslajin oikeudenhaltijoille aiheutunut kokonaishaitta ei ole vähäinen.

Maksun suuruus ja päätös maksun suuruudesta

Kysymys 14: Millä tavalla päätöksenteko hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä ja palveluista tulisi järjestää? Millä tavalla hyvitysmaksun suuruudesta tulisi päättää? Tulisiko yksityisen kopioinnin kokonaismäärää tarkastella nykyisenkaltaisilla yksityistä kopiointia koskevilla tutkimuksilla?

Tutkimustapaa on jatkossakin päivitettävä teknisen kehityksen mukana. Korvauksen kokonaistasoa tulisi vertailla EU-verrokkimaihin ainakin luovan alan työn keskimääräisen tulotason, tekijänoikeusalojen liikevaihdon ja yksityisen kopioinnin yleisyyden näkökulmista.

Kysymys 15: Mikäli hyvitysmaksu tulisi mielestänne toteuttaa esimerkiksi erillisellä rahastomallilla tai nettiliittymämallilla, niin millä perusteella ja minkälaisella päätöksentekomekanismilla hyvitysmaksun määrästä tulisi päättää?

Ministeriön asetus on lähtökohtaisesti hyväksyttävä tapa säännellä asiaa. Tutkimustietoon perustuva asiantuntija-analyysi on tarpeen kaikissa eri toteutusmalleissa.

Kysymys 16: Onko Suomen hyvitysmaksutaso kokonaisuutena (vuonna 2024: 11 miljoonaa euroa, vuonna 2025: 5,5 miljoonaa euroa) oikea suhteessa oikeudenhaltijoille aiheutuvaan vahinkoon?

Kuten edellä jo todettu, korvauksen kokonaistasoa tulisi vertailla EU-verrokkimaihin ainakin luovan alan työn keskimääräisen tulotason, tekijänoikeusalojen liikevaihdon ja yksityisen kopioinnin yleisyyden näkökulmista. Koska kyseessä on valtiota sitova velvoite, tason määräytymisessä ei valtiolla ole kulttuuritukien kaltaista harkintavaraa, vaan kyse on viime kädessä Euroopan unionin jäsenyysvelvoitteen täyttämisestä.

Hyvitysmaksukustannuksen henkilöllinen kohdentuminen

Kysymys 17: Miten mahdollinen vapautus hyvitysmaksusta tai maksetun hyvitysmaksun palautus olisi järjestettävä, jotta vapautuksen tai palautuksen saaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista, eikä kohtuuttoman vaikeaa?

Tässä kysymyksessä käsitelty haaste on jo itsessään merkittävä argumentti nykyisen budjettirahoitusmallin säilyttämisen puolesta. Yrityksien tulisi välttyä paitsi hyvitysmaksun maksuvelvollisuudesta, myös siihen liittyvästä hallinnollisesta taakasta.

On oletettavaa, että yksityinen kopiointi painottuu nykyisin vahvasti ns. tietotyöläisiin ja asiantuntijoihin ja että se tapahtuu merkittävältä osin laitteilla, jotka ovat yksityishenkilöiden

käytössä työ- tai muun palvelussuhteen perusteella ja joiden pääasiallinen käyttötarkoitus liittyy yrityksen tai muun työnantajan toimintaan. Tämä tekee tässä kysymyksessä haetusta rajauksesta olennaisen tärkeän ja lisää tutkimustietoa vaativan. On selvää, että niiden laitteiden, joita ei lainkaan käytetä yksityiseen kopiointiin, tulee oikeutetusti jäädä hyvitysvastuun ulkopuolelle, mutta laitteiden rajausta esimerkiksi kunkin laitteen tai tallennusalustan pääasiallisen käyttötarkoituksen perusteella ei enää liene riittävää. Tilanne on todennäköisesti muuttunut merkittävästi ajasta, jolloin tallennusalustajamaksujärjestelmää on Suomessa viimeksi sovellettu. Aikaisemmat tallennusvälineet olivat selkeämmin erotettavissa yksityis- ja työkäytössä oleviin.

Kysymys 18: Tulisiko työnantajan työntekijän käyttöön hankkimien / vuokraamien älypuhelimien, joiden haltijana on luonnollinen henkilö, kuulua hyvitysmaksun piiriin, ja millä tavalla maksun keräämisen tällaisten puhelimien osalta tulisi tapahtua? Miten työntekijöiden käytössä oleviin kannettaviin tietokoneisiin tulisi suhtautua?

Tällaisilla laitteilla tehtävän yksityisen kopioinnin tulee kuulua hyvitysmaksun piiriin. Oletettavasti niiden merkitys yksityisessä kopioinnissa on nykyisin merkittävä, viime aikoina kasvanut ja jatkossakin kasvussa. Etenkin sosiaalisesta mediasta, jonka käyttö tapahtuu valtaosin mobiililaitteilla, on tullut keskeinen yksityisen kopioinnin muoto.

Koska yritysten on voitava vapautua maksusta tilanteissa, joissa laitetta ei lainkaan käytetä yksityiseen kopiointiin, maksun kerääminen on merkittävä tekninen haaste. Mikäli mallia jatkossa harkitaan, yhtenä toteutustapana tulisi ehkä selvittää maksun mahdollista yhdistämistä puhelinedun verotukseen siten, että määrätty osa puhelinedusta saatavista verotuloista jyvitetäisiin yksityisen kopioinnin hyvitykseen. Maksun ei kuitenkaan tulisi koskea ainoastaan laitteita, joissa on myös puhelintoiminto, vaan myös tietokoneita (ei pelkästään kannettavia) ja muita sekä sim-kortillisia että sim-kortittomia mobiililaitteita.

Hyvitysmaksun alueellinen kohdentuminen

Kysymys 19: Onko hyvitysmaksun kerääminen mahdollista, jos yksityishenkilö ostaa tallennuslaitteen tai -alustan ulkomaisesta verkkokaupasta? Entä silloin, jos yksityishenkilö hankkii tallennuspalvelun (pilvipalvelu) ulkomailta?

Miten tällaista toimintaa voidaan valvoa? Mikäli tätä ei voida valvoa, olisiko tarkoituksenmukaisempaa kerätä hyvitysmaksua tallennuslaitteiden sijasta tai ohessa sellaisilta luonnollisilta henkilöiltä, joilla on laajakaistaliittymä Suomessa?

Näissä tilanteissa hyvitysmaksun kerääminen on teknisesti vaikeaa, mutta tulisi periaatteessa toteuttaa samoin ehdoin kuin kotimaasta hankituissakin alustoissa, mikäli yksityinen kopiointi tapahtuu Suomessa. Tämäkin tekninen haaste puoltaa budjettirahoitusmallin säilyttämistä.

Myös laajakaistamalliin liittyy tallennusalustamallin kaltaisia teknisiä haasteita, etenkin rajausta sekä yritystoimintaan että yksityiseen kopiointiin käytettyjen liittymien osalta.

Maksuvelvollisen tilitysvastuu

Kysymys 20: Jos hyvitysmaksuvelvollisuus koskisi tallennuslaitteiden ja -alustojen valmistajia, maahantuojia, myyjiä ja tallennuspalveluiden tarjoajia, niin miten maksu- ja tilitysvastuu oikeudenhaltijoille olisi järjestettävissä niin, että sen aiheuttama kustannusrasitus ja hallinnollinen taakka

olisi mahdollisimman pieni?

Jos katsotte, että maksu olisi kerättävissä keskitetyimmällä tavalla, niin miltä taholta ja miten maksun kerääminen ja tilitysvollisuus hoidettaisiin?

Medialiitolla ei ole kantaa tähän.

Kysymys 21: Onko maksu- ja tilitysvollisuuden kannalta merkitystä, tapahtuuko tilitys yhdelle vai useammalle oikeudenhaltijoita edustavalle taholle?

Ei ole.

Maksun keräävä taho ja maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille

Kysymys 22: Onko näkemyksenne mukaan tältä osin tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin?

Olisiko riittävää, jos laissa olisi säännökset yleisistä varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista, joita noudattaen hyvitysmaksuvarat keräävä ja/tai tilittävä taho (tai tahot) voisi päättää jakosuhteesta yksilöllisten tilitysten ja tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen välillä sekä tilityisperusteista ja varojen jakamisesta?

Millä tavalla maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille tulisi järjestää niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kuluja?

Nykyisin jakomallisäätely on riittävä myös yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun tarpeisiin.

Kysymys 23: Millä tavalla tulisi määritellä varojen jakautuminen eri aloja edustaville oikeudenhaltijaryhmille?

Tutkimustiedon perusteella, määrittelemällä kohtuulliset kynnyksarvot sille, milloin yksityisen kopioinnin haittaa voidaan pitää oikeudenhaltijaryhmälle niin vähäisenä, että se on perusteltua jättää jaon ulkopuolelle.

Järjestön valvonta

Kysymys 24: Onko näkemyksenne mukaan järjestön valvonnan osalta tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin? Jos on, niin mitä muutoksia ja millä perusteella?

Ei tarvetta muutoksille nykyiseen lainsäädäntöön.

Yhteenvedo

Kysymys 25: Minkä järjestelmän tai järjestelmien yhdistelmän pohjalta (mahdollisine muokkauksineen) hyvitys tulisi ensisijaisesti järjestää tarvittavine muutoksineen:

nykyisin voimassaolevan budjettimallin pohjalta,

Kysymys 26: Onko olemassa jotain olennaisia näkökohtia, joita ei ole kysytty, mutta jotka katsotte tarpeelliseksi tuoda esiin?

Hyvitys tulisi järjestää nykyisin voimassa olevan budjettimallin pohjalta. Kohdentamiseen ja maksun keräämiseen liittyvät haasteet ovat muissa malleissa liian suuria.

Erityisesti ns. kolmipistemalliin sisältynyt verkon sisältöpalveluihin liitettävä maksu on ehdottomasti syytä hylätä. Tekijänoikeusjärjestelmän on ohjattava yleisöä kuluttamaan luovan työn tuloksia ensisijaisesti siinä muodossa, missä oikeudenhaltijat teoksia tarjoavat, eikä lain mahdollistamasta yksityisestä kopioinnista toiminnalle aiheutuvaa haittaa ole kohtuullista osaksikaan korvata maksuilla, jotka suoraan rasittaisivat teosten tarjoamista markkinoille. Sisältöihin liitetty maksu olisi myös omiaan hämärtämään tekijänoikeustalouden toimintamekanismia kuluttajien silmissä.

Hoikka Mikko
Medialiitto ry